

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 503-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 10 ȘI 11 DECEMBRIE 2014

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cercetarea și inovarea ca surse de reînnoire a creșterii”

[COM(2014) 339 final – SWD(2014) 181 final]

(2015/C 230/09)

Raportor: dl Gerd WOLF

La 10 iunie 2014, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Cercetarea și inovarea ca surse de reînnoire a creșterii”

COM(2014) 339 final – SWD (2014) 181 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 19 noiembrie 2014.

În cea de-a 503-a sesiune plenară, care a avut loc la 10 și 11 decembrie 2014 (ședința din 11 decembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz în unanimitate.

1. Sinteză și recomandări

1.1. CESE sprijină cu fermitate obiectivul Comisiei, precum și măsurile propuse în vederea realizării acestuia. Cu toate acestea, punerea sa în aplicare este în primul rând de competența și responsabilitatea statelor membre.

1.2. Având în vedere efectul de pârghie insuficient al Comisiei în acest domeniu de politică al statelor membre, Comitetul face apel la bunăvoința, atitudinea constructivă și puterea de decizie a tuturor actorilor implicați să acorde prioritate acestei sarcini urgente și dificile și să asigure îndeplinirea ei cu perseverență și fără mecanisme birocratice suplimentare.

1.3. CESE consideră că următoarele sarcini sunt prioritare:

— crearea și consolidarea unor capacități excelente de cercetare și dezvoltare și a unor centre de inovare, după modelul celor mai de succes de până acum; adaptarea învățământului universitar, a dotării și participării universităților la acest obiectiv;

- promovarea suficientă și durabilă a cercetării fundamentale ca piatră de temelie pentru viitoarele inovații;
- încurajarea unui climat social care să promoveze, să accepte și să recompenseze inovarea; identificarea, evaluarea și, după caz, atenuarea sau chiar eliminarea barierelor administrative, economice și sociale;
- promovarea și protejarea IMM-urilor, a întreprinderilor nou înființate și a întreprinderilor din economia socială ca piloni principali ai unei politici de inovare eficiente;
- finalizarea Spațiului european de cercetare și inovare;
- crearea unei piețe europene a forței de muncă atractive și stabile pentru cercetători și eliminarea efectivă a dezavantajelor sociale specifice.

1.4. Pentru o explicație detaliată, Comitetul face trimitere la următoarele capitole.

2. Sinteza Comunicării Comisiei (scurt rezumat)

2.1. Comunicarea reprezintă o încercare de a spori în mod semnificativ potențialul de cercetare și inovare (C & I) – motorul indispensabil pentru relansarea creșterii. Acest lucru se va realiza printr-o calitate îmbunătățită a investițiilor necesare pentru consolidarea fiscală, care trebuie realizate în cadrul strategiilor de stimulare a creșterii economice din statele membre.

2.2. În acest scop, Comisia propune:

- (i) În conformitate cu conceptul de consolidare fiscală favorabilă creșterii, statele membre trebuie să acorde prioritate cheltuielilor care favorizează creșterea, în special cu privire la cercetare și inovare.
- ii) Aceste investiții trebuie să fie însoțite de reforme vizând creșterea calității, eficienței și impactului cheltuielilor publice pentru cercetare și inovare și sporirea investițiilor corporative în respectivul sector.
- iii) În acest context, statele membre trebuie să se concentreze pe trei axe de reformă importante:
 - calitatea dezvoltării de strategii și a procesului de elaborare de politici;
 - calitatea programelor și a mecanismelor de finanțare;
 - calitatea centrelor de cercetare și inovare.

2.3. Comisia va sprijini statele membre și va valorifica experiențele dobândite în cadrul inițiativei emblematice ⁽¹⁾ „O Uniune a inovării” și ale Spațiului european de cercetare.

2.4. În plus, este indispensabilă consolidarea ecosistemului inovării în cel mai larg sens și crearea de condiții-cadru adecvate pentru întreprinderile europene.

2.5. De la lansarea inițiativei emblematice „O Uniune a inovării” au fost realizate progrese semnificative. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare în vederea

- aprofundării pieței unice;
- facilitării și diversificării accesului la finanțare;
- consolidării capacității de inovare a sectorului public;
- creării de locuri de muncă solide în domenii care implică un grad ridicat de cunoștințe;
- dezvoltării unui capital de resurse umane cu competențe inovatoare;
- promovării cercetării exploratorii;

⁽¹⁾ COM(2010) 546 final.

- consolidării dimensiunii externe a politicii de cercetare și inovare, și
- ancorării mai ferme a științei și inovării în societate.

2.6. Comisia invită Consiliul să aibă în vedere acest aspect în sensul comunicării și propunerilor sale.

3. Observații generale ale Comitetului

3.1. În strânsă legătură cu procesul istoric al Iluminismului ⁽²⁾, cercetarea și inovarea au adus omenirii, într-o perioadă scurtă de timp, cea mai mare creștere realizată vreodată în ce privește baza de cunoștințe în domeniul sănătății, al competențelor tehnice și a prosperității; aceste realizări reprezintă motorul pentru continuarea creșterii economice și progresului social.

3.2. Acest lucru a fost recunoscut și de țările din afara Europei. În consecință, se amplifică tot mai mult competiția globală în domeniul cunoașterii și inovării. Între timp, în special în Asia se creează importante centre pentru știință și tehnologie și se consolidează în continuare într-un ritm susținut rezultatele cercetărilor și capacitățile de inovare.

3.3. Comitetul sprijină cu fermitate obiectivul Comisiei prezentat în comunicare, precum și măsurile propuse în vederea realizării acestuia; acestea corespund recomandărilor sale formulate în mod repetat ⁽³⁾.

3.4. Cu atât mai important este, prin urmare, aspectul legat de punerea în aplicare a măsurilor propuse și resursele disponibile pentru aceasta. Astfel cum a arătat Comisia, problemele relevante și sarcinile care urmează să fie soluționate sunt, în principal, de competența statelor membre.

3.5. Resursele programului **ORIZONT 2020** sunt principalele instrumente de care dispune Comisia pentru a îndruma finanțarea și orientarea politicii de cercetare și inovare a statelor membre. Așa cum Comitetul a afirmat în mod repetat, aceste fonduri pot avea doar un efect de levier limitat.

3.6. Prin urmare, Comitetul face apel la bunăvoința, la abordarea constructivă și la puterea de decizie a tuturor actorilor implicați pentru a acorda prioritate acestei sarcini urgente, pe care să o îndeplinească treptat, sistematic și fără mecanisme birocratice suplimentare.

3.7. Pentru aceasta este nevoie ca toate statele membre din Europa să fie ajutate să progreseze. În principal se urmărește ca în toate statele membre să se creeze și să se consolideze excelente capacități de cercetare și dezvoltare moderne, în special în domeniile mai puțin avansate, precum și să se adapteze la acest obiectiv învățământul universitar și echipamentele din dotarea universităților. Europa are nevoie de universități de talie mondială. De aceea, trebuie sprijinite în special universitățile și centrele de cercetare care constituie surse de persoane și idei inovatoare.

3.8. Acest lucru presupune, în primul rând, ca în aceste centre să aibă loc reforme structurale adecvate (inclusiv evaluarea calității la nivel internațional), iar în acest scop să se aloce și să se utilizeze în mod orientat resursele din cadrul **fondurilor structurale și de coeziune ale UE**; Comisia trebuie să solicite și să monitorizeze acest lucru. Astfel se vor crea sinergii și se va reduce decalajul în domeniul inovării în Europa.

3.9. În cazul în care nu există deja un sistem modern care să integreze știința și cercetarea, trebuie creat unul pe baza schimburilor de experiență și printr-un proces de învățare a celor mai bune practici. În acest scop, trebuie făcut apel la prestatori excelenți și cu experiență, cărora să li se asigure autonomie și spațiu de manevră și să li se pună la dispoziție finanțare suficientă și sigură. În acest context, conceptul de parteneriat „**Înfrățire în vederea excelenței**” joacă un rol pozitiv; clusterelor de excelență deja existente preiau rolul de partener.

3.9.1. Comitetul avertizează totuși cu privire la uniformizarea excesivă și pierderile asociate în materie de concurență sistemică, care constituie mediul propice pentru viitoarele inovări. În consecință, avertizează și cu privire la formulare unor criterii de evaluare prea formale. Pe de altă parte, evaluarea internațională inter pares este cel mai bun instrument disponibil și indispensabil pentru a evalua și a asigura calitatea necesară a cercetării și dezvoltării în întreaga Europă, în ciuda posibilelor neajunsuri la evaluarea unor idei mai revoluționare.

⁽²⁾ *Science as Public Culture* (Știința ca o cultură publică) – Jan Golinski, Cambridge University Press.

⁽³⁾ De exemplu JO C 132, 3.5.2011, p. 39, JO C 181, 21.6.2012, p. 111, JO C 44, 15.2.2013, p. 88, JO C 76, 14.3.2013, p. 31, JO C 76, 14.3.2013, p. 43, JO C 341, 21.11.2013, p. 35, JO C 67, 6.3.2014, p. 132.

3.10. Cu toate acestea, perioada de la realizarea investițiilor în cercetare și dezvoltare până la succesul inovațiilor este uneori extrem de lungă, și, prin urmare, este deosebit de dificil de prevăzut și de evaluat legătura de cauzalitate.

3.11. Cu toate acestea, s-a dovedit cu mult timp în urmă că performanța economică și prosperitatea unui stat, în măsura în care nu se bazează în primul rând pe disponibilitatea resurselor de materii prime, sunt corelate în special cu investițiile statului în cercetare și inovare și cu capacitatea de inovare generată de acestea.

3.12. În acest context, Europa are nevoie de un spațiu de cercetare comun eficient, deschis și atractiv pentru cei mai talentați cercetători din întreaga lume, de o politică în domeniul imigrației orientată în acest sens și în care sistemele de cercetare naționale, pe care se sprijină, cooperează mai eficient la nivel european și sunt conectate în rețele solide cu institutele cele mai de succes pe plan internațional.

3.13. De asemenea, Europa are nevoie de eforturi pe plan politic și de o atitudine societală orientată către promovarea, acceptarea și recompensarea inovațiilor, care să creeze condițiile pentru un antreprenariat puternic. Acest lucru presupune, printre altele, identificarea, evaluarea și, după caz, reducerea sau înlăturarea barierelor administrative, economice și sociale, pentru a îmbunătăți și consolida astfel ecosistemul inovării.

3.14. Acest lucru necesită o politică de cercetare și inovare a statelor membre ale UE, care să coreleze activitățile de la nivel național cu inițiative la nivel european și internațional și care să ducă la colaborarea dintre politică, știință, economie și societatea civilă și la nivel european, dar care să fie legată și de inițiativele locale sau regionale.

3.15. Pe lângă cercetarea și inovarea finanțate din fonduri publice, acele întreprinderi care investesc în mod semnificativ în cercetare și dezvoltare sunt cele care au succes pe piață cu noi produse, servicii și procese. Aceste întreprinderi, inclusiv cele din economia socială, joacă un rol esențial în asigurarea poziției Europei pe piețele mondiale prin inovare și în crearea, respectiv menținerea locurilor de muncă în Europa.

3.16. Acest lucru nu se aplică, din păcate, tuturor companiilor mari. Cauza poate fi o aversiune sistemică a managementului față de așa-numitele „tehnologii disruptive” (*disruptive technologies*) legate de riscul de piață⁽⁴⁾. Avionul nu a fost inventat și dezvoltat de industria navală, nici de cea feroviară, iar inovațiile dezvoltate de Microsoft și Apple nu au fost realizate de concurențele în domeniul electronic care au dominat piața anterior.

3.17. De aceea, noile idei provin deseori de la antreprenori și echipe interdisciplinare sau chiar de la outsiders sau sunt introduse pe piață de aceștia. Prin urmare, IMM-urile, întreprinderile nou înființate și întreprinderile din economia socială au un rol deosebit de important. Promovarea și protejarea acestora trebuie, prin urmare, să fie unul dintre pilonii principali ai unei politici eficiente în domeniul inovării.

3.18. După cum s-a explicat deja în detaliu în Avizul privind „O Uniune a inovării”⁽⁵⁾, există un mare potențial pentru inovații în întregul spectru al relațiilor interumane și al organizațiilor, inclusiv în întreprinderile din sectorul economiei sociale. Acestea acoperă întregul domeniu al activității științifice, economice și sociale, astfel cum se prezintă în următoarele capitole. Inovațiile nu sunt neapărat produsul cercetării și dezvoltării sistematice, ci pot fi generate de munca pe teren și de experiența dobândită. Acestea pot avea în vedere:

— locuri de muncă inovatoare;

— cooperarea dintre partenerii sociali și reprezentanții societății civile;

— inovațiile sociale care răspund acelor necesități de care nu se ține seama în mod corespunzător din partea pieței sau a sectorului public;

⁽⁴⁾ A se vedea, de exemplu, Clayton M. Christensen, *The Innovator's Dilemma* („Dilema inovatorului”), Harper Business.

⁽⁵⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.

— rolul salariaților ca sursă de cunoștințe și de idei.

Comitetul salută din nou ⁽⁶⁾ obiectivul Comisiei Europene de a promova astfel de inovații pe scară largă.

4. Observații specifice ale Comitetului

4.1. Comitetul reiterează faptul că deși cercetarea și inovarea sunt interdependente în mare măsură, ele au caracteristici diferite și se desfășoară în condiții de muncă ⁽⁷⁾ diferite. Este esențial ca aceste condiții de muncă diferite să fie recunoscute în specificitatea lor, dar, în același timp, să fie corelate pe cât posibil.

4.2. În ceea ce privește utilizarea fondurilor publice – adică a resurselor financiare provenite din impozitul pe venit al cetățenilor sau al întreprinderilor – Comitetul a clarificat recent ⁽⁸⁾ că orice sprijin din partea Comisiei (care provine din fonduri publice) trebuie să se concentreze asupra acelor sarcini care nu sunt eligibile pentru finanțare din fonduri private. Motivele pot fi următoarele:

- există un risc de dezvoltare ridicat, asociat însă cu beneficii însemnate în cazul unui succes;
- costurile sunt foarte mari și nu pot fi suportate decât colectiv, din mai multe surse publice;
- este nevoie de prea mult timp până la apariția unui avantaj valorificabil;
- sunt implicate tehnologii transversale sau tehnologii-cheie (de exemplu, materiale noi);
- rezultatul nu este imediat comercializabil, însă răspunde unei nevoi sociale generale sau unei cerințe ecologice.

4.3. În ceea ce privește promovarea cercetării și dezvoltării, Comitetul ia poziție după cum urmează. Aceasta ar trebui:

- să sprijine în mod suficient cercetarea fundamentală, atât pentru a lărgi și adânci cunoștințele despre natură, cât și ca teren fertil pentru idei noi și inovații fundamentale. Acest sprijin nu trebuie limitat la partea din Programul Orizont 2020 gestionată de către Consiliul European pentru Cercetare (CEC), ci trebuie să aibă o pondere semnificativă și în toate celelalte părți;
- să respecte și să protejeze libertatea științei și a cercetării;
- să aplice, ca până acum, excelența ca criteriu de evaluare la atribuirea mandatelor de cercetare;
- să coopereze la nivel transnațional și să utilizeze în comun capacitățile;
- să creeze o piață europeană a forței de muncă deschisă și atractivă pentru cercetători; să elimine efectiv sau să compenseze dezavantajele sociale cauzate de prea multe contracte temporare și de mobilitatea transnațională;
- să orienteze condițiile-cadru și normele administrative în funcție de necesitățile unei baze științifice solide;
- să asigure optimizarea schimbului, accesului și transferului de cunoștințe științifice ⁽⁹⁾;
- să consolideze dimensiunea internațională a Spațiului european de cercetare.

4.3.1. Comitetul își reiterează solicitarea ⁽¹⁰⁾ de a elimina în mod eficient riscurile și dezavantajele sociale pentru cercetători, determinate de mobilitatea transfrontalieră necesară și dorită, precum și de lipsa de locuri de muncă stabile. În consecință, salută inițiativa recentă a Comisiei (RESAVER) ⁽¹¹⁾, care urmărește să înlesnească mobilitatea cercetătorilor în Europa printr-un nou sistem de pensii paneuropene. Această inițiativă va oferi cercetătorilor posibilitatea de a se muta în alt stat membru, fără a fi preocupați de păstrarea drepturilor la pensie. Comitetul consideră acest lucru ca fiind un prim pas în direcția cea bună, fără a putea însă evalua deja adecvarea abordării alese.

⁽⁶⁾ A se vedea nota de subsol 3.

⁽⁷⁾ JO C 218, 11.9.2009, p. 8.

⁽⁸⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 132.

⁽⁹⁾ A se vedea JO C 218, 11.9.2009, p. 8.

⁽¹⁰⁾ A se vedea JO C 110, 30.4.2004, p. 3 și din nou JO C 76, 14.3.2013, p. 31.

⁽¹¹⁾ Comunicatul de presă al Comisiei din 1 octombrie 2014.

4.3.2. În acest aviz, Comitetul nu abordează temele de cercetare specifice întrucât acestea au fost tratate în detaliu în Avizul său privind Programul ORIZONT 2020. Comitetul reiterează că și în acest caz este nevoie de un efect de levier suficient de puternic asupra obiectivelor programului în statele membre.

4.4. În ce ceea ce privește promovarea inovărilor, Comitetul ia poziție după cum urmează. În general, inovarea ia naștere:

- pentru a aborda nevoile și provocările societale sau pentru a remedia deficiențele, indiferent dacă sunt de natură tehnică sau socială;
- în urma procesului de dezvoltare sau de îmbunătățire a unui produs cu scopul de a îmbunătăți calitatea sau cifra de afaceri;
- din cunoștințe noi în cadrul cercetării fundamentale, pentru a putea soluționa mai eficient problemele deja cunoscute;
- ca rezultat al unor idei noi, cu scopul de a crea oportunități cu totul noi, de exemplu în materie de deplasare (avion), navigație (GPS) sau comunicații și simplificarea muncii (internet);
- pentru a satisface nevoi neidentificate până atunci;
- ca instrument sau ca produs secundar în domeniul cercetării. Poate fi vorba de noi tehnologii esențiale. Un exemplu semnificativ în acest sens este internetul (*world-wide-web*) dezvoltat de CERN⁽¹²⁾, un „far” al cercetării europene și al inițiativelor de cercetare, cu scopul de a asigura accesul la datele de cercetare al universităților și institutelor de cercetare care cooperează cu centrul de la Geneva și de a stabili legături cu programul de cercetare. Potențialul economic și societal enorm nu a fost recunoscut și valorificat suficient de rapid în Europa. Valoarea sa nu poate fi apreciată complet nici în prezent.

4.5. Aceste idei pot fi transpuse în inovare și produse inovatoare adesea numai prin constituirea de noi societăți. Prin urmare, una dintre cele mai importante măsuri de politică pentru a promova inovarea este sprijinirea și facilitarea creării de noi întreprinderi și a existenței lor în primii 5-10 ani mai critici.

4.6. Deși inovarea a fost dintotdeauna în folosul comunității, contribuind astfel în mod decisiv la prosperitate și competitivitate, aceasta se confruntă adesea cu obstacole majore pe plan social și economic. Elementul nou este adesea perceput ca o amenințare în economie, comerț, societate și politică.

4.7. Într-adevăr, inovările pot duce la transformări economice sau sociale, la dislocarea anumitor sectoare și întreprinderi, la desființarea – într-un prim pas – a unor locuri de muncă sau la slăbirea anumitor categorii sociale dominante, a căror potențial util și productiv poate fi valorificat de comunitate abia pe termen mai lung. Astfel de exemple ar fi războiul de țesut mecanic, introducerea parteneriatului social, ingineria genetică, GOOGLE, AMAZON sau introducerea tehnicilor de utilizare a energiei din resurse regenerabile. În plus, capacitatea de adaptare a societății și a economiei (cicluri de amortizare) poate fi suprasolicitată de transformările prea rapide, determinate de inovare.

4.8. Preocupările anumitor grupuri sociale în acest sens a determinat Comisia să introducă conceptul de „responsabilitate în cercetare și inovare”⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾. Având în vedere rezultatele decisive în domeniul cercetării și inovării ca o forță motrice și bază pentru standardele de viață și ale științei de astăzi, precum și un mediu esențial al procesului istoric al Iluminismului, în urma căruia au luat naștere principalele cugetări și idei privind drepturile omului și separarea puterilor în stat, Comitetul consideră că acest concept induce în eroare și este limitat. Din acest motiv, Comitetul recomandă să se revizuiască impactul asupra valorii pe care o atribuie societatea cercetării și inovării.

⁽¹²⁾ <http://home.web.cern.ch/topics/birth-web>.

⁽¹³⁾ COM: Către o cercetare și inovare responsabile în tehnologiile informației și comunicațiilor și tehnologiile de securitate-ISBN 978-92-79-20404-3.

⁽¹⁴⁾ De exemplu, www.consider-project.eu

4.8.1. Desigur, cercetarea și inovarea trebuie să respecte legislația în vigoare și principiile etice acceptate.

4.8.2. Solicitarea formulată anterior este valabilă în toate celelalte domenii ale activităților sociale, fie că este vorba de medicină, economie, jurnalism, legislație, politică sau jurisprudență. Prin urmare, Comitetul consideră oportună definirea exclusivă și explicită a conceptului de acțiune responsabilă în domeniul cercetării și inovării.

4.9. Pe lângă aceste obstacole de principiu, trebuie menționată mai ales reglementarea – atât de fragmentată la nivel european – pe care întreprinderile sunt obligate să o respecte, ca o sursă de dificultăți pentru cei care înființează azi întreprinderi inovatoare.

4.9.1. Prin urmare, Comitetul își reiterează recomandarea⁽¹⁵⁾ ca întreprinderile nou înființate, sub rezerva unei dimensiuni critice, să dispună, un timp rezonabil, de o perioadă de așteptare și de spațiu de manevră. Acest lucru ar putea fi pus în practică printr-o clauză de exceptare prin care aceste societăți să fie absolvite de majoritatea sarcinilor administrative și dispozițiilor tipice uzuale, pentru a putea demonstra mai întâi șansele de reușită pe plan economic și tehnic.

4.10. După cum a accentuat în mai multe avize anterioare și făcând trimitere explicită la alte recomandări detaliate – de exemplu privind inovarea socială –, Comitetul sprijină cu fermitate obiectivul Comisiei „de a consolida ecosistemul inovării în sensul larg și de a crea condiții-cadru adecvate ca stimulent pentru inovare”. Acest lucru presupune, în special, recunoașterea și eliminarea obstacolelor în calea inovării.

4.10.1. Reglementările tehnice prea detaliate și restricțiile se pot dovedi a fi un corset constrângător și un obstacol în calea inovării. Acest lucru ar trebui avut în vedere și în cazul dispozițiilor foarte detaliate din cadrul inițiativei Comisiei privind eficiența energetică.

4.10.2. Aceste eforturi trebuie să servească scopului de a garanta și în viitor, cât mai bine cu putință și în mod durabil, bunăstarea, sănătatea și securitatea cetățenilor și a consumatorilor.

4.10.3. De asemenea, pe baza exemplelor din trecut trebuie verificat dacă implementarea prea strictă a principiului precauției, de exemplu în domeniul protecției consumatorilor sau la elaborarea unor noi proceduri medicale, poate îngrădi curajul de a adopta soluții noi și eficiente.

4.11. După părerea Comitetului, acest lucru necesită – în ciuda succesului incontestabil la nivel european în domeniul cercetării și dezvoltării, precum și în multe sectoare economice – nu numai realizarea pieței interne și a Spațiului european de cercetare, ci și o analiză a cauzelor profunde pentru care în Europa, în comparație cu, de exemplu, Statele Unite sau unele state asiatice, prevalează o atitudine mai puțin favorabilă inovării. De ce nu sunt Google, Facebook, Microsoft sau Monsanto întreprinderi europene? Sau chiar un Google sau Monsanto „mai bun”, în sensul unor întreprinderi care să reflecte mai bine preocupările cetățenilor și care să se fi dezvoltat în sfera de influență a politicii europene?

4.12. Este vorba deci de o atitudine a societății care nu privește inovațiile ca un risc sau chiar o amenințare, ci ca o oportunitate pentru noi progrese, pentru noi locuri de muncă, pentru puterea economică și competitivitatea europeană, pentru realizarea modelului social european. Avem nevoie de un echilibru nou, mai bun între precauție și cutezanță, între mici riscuri și pericole mari, între reglementare și spațiu de manevră.

Bruxelles, 11 decembrie 2014.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁵⁾ JO C 132, 3.5.2011, p. 39.